Vastaanottaja:
Valiokuntakanslian sihteeri
Kaisa Iso-Sipilä
Maatalousjaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi
09 432 2053

Dnro 2883/00 00 02 00/2017

Asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostolle asiassa: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Teema: Mom. 30.20.47 Ruokaketjun kehittäminen sekä Pro Pakurin toiminta ja hankkeet vuonna 2018

1 Luonnonvarakeskuksen ja sitä edeltäneiden laitosten kokemus lausuntoa koskevasta aihepiiristä

Erikoissiententuotantoon, jalostamiseen ja markkinoihin liittyvä tutkimus sai alkunsa Luonnonvarakeskusta (LUKE) edeltäneissä laitoksissa Metsäntutkimuslaitoksessa (Metla) ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksella (MTT) 2010-luvun vaihteessa ennen laitosten yhdistymistä Luonnonvarakeskukseksi 1.1.2015. Tuoteryhmään keskittynyttä tutkimusta ei ollut aiemmin toteutettu laitoksissa. Uuden tutkimussuunnan tunnistaminen ja siihen panostaminen alan elinkeinotoiminnan tukemiseksi saivat alkunsa pk-yritysten tunnistamasta mahdollisuudesta ryhtyä kehittämään erityisesti pakurista tuotteita vienti- ja kotimarkkinoille. Yritykset olivat tehneet uuden avauksen suuntautuen ravintolisämarkkinoille erikoissienituotteilla (kauppanimeltään ”Medicinal mushrooms”, lääkinnälliset sienet), joiden maailmanmarkkinoiden kooksi on arvioitu olevan toista kymmentä miljardia euroa.

LUKEa edeltävät laitokset vastasivat yritysmaailman avaukseen käynnistämällä erikoissienten viljelyn alkutuotantoa kehittävää ja jalostustoimintaa tukevaa hanketoimintaa. Sen jälkeen Luke on kehittänyt erikoissienten viljelymenetelmiä raaka-aineiden saatavuuden parantamiseksi, laskenut tuotantopotentiaaleja erikoissienille metsävaratietoon pohjautuen, tuottanut tietoa raaka-aineiden laadusta (bioaktiiviset aineet, markkina-argumentit, tuoteturvallisuus) sekä toteuttanut kohdennettuja markkina- ja arvoketjuanalyysejä.

Tuotantomuoto onkin avannut täysin uuden tuotanto- ja tulovirran sekä metsänomistajille että koko elintarviketuotantoketjulle. Tällä voi olla huomattavia kansantaloudellisia vaikutuksia, sillä tuotannosta valtaosa suuntautuu vientimarkkinoille. Lukessa aihealueen tärkeys on tunnistettu ja siihen liittyviä tavoitteita sisältyy kahteen laajaan Luken temaattiseen tutkimusohjelmaan, Pohjoinen Vihreä Biotalous ja Innovatiivinen elintarvikeketju. Tuotantomuodon

edistämiseen tähtäävä T&K-työ tulee siis jatkumaan yhteistyössä alan muiden toimijoiden kanssa. Suomi voi huomattavien metsävarojen, kestävän metsätalouden sekä metsien käyttöön liittyvien tavoitteiden ansiosta nousta yhdeksi maailman suurimmista erikoissienten tuottajiksi.

2 Pro Pakuri Finland ry toiminnan merkittävyys

Pro Pakuri Finland ry sai alkunsa MTT:n Raha Rääseikkö-hankkeen järjestämän loppuseminaarin tuloksena. Uutta tuotantomuotoa tukevaa alan kattojärjestöä ei ollut metsänomistajajärjestöjen puolella eikä luonnontuotealalla. Lyhyestä historiastaan huolimatta yhdistys on kyennyt verkostoimaan sekä metsänomistajia ja jatkojalostavia vientimarkkinoille tähtääviä yrityksiä että T&K-laitoksia toiminnallisten arvoketjujen luomiseksi ja sitä tukevan tiedon tuottamiseksi. Näin yhdistys ei toimi pelkästään metsänomistajien etujärjestönä vaan koko alaa laaja-alaisesti yhteen kokoavana voimana.

Pro Pakuri on tehnyt useita arvoketjun kehittämistä koskevaa aloitteita. Tämän lisäksi yhdistys on toiminut koordinaattorina suomalaisten raaka-aineiden suojaamisessa ja markkinoinnissa vientimarkkinoille yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-Instituutin ja Luonnonvarakeskuksen kanssa. Yhdistyksen voimavarana on laaja-alainen osaaminen ja kyky verkostoitua kansallisesti ja kansainvälisesti tavoitteiden saavuttamiseksi – tämä korostuu etenkin markkinaosaamisessa. Yhdistyksen hallituksessa ja aktiivijäseninä toimii suomalaisen pörssiyhtiön kansainvälisen markkinoinnin ylempiä asiantuntijoita/johtajia.

3 Pro Pakuri Finland ry esittämän kehittämishankkeen luonnehdinta

Pro Pakuri Finland ry:n ja Luonnonvarakeskuksen kehittämishankkeen keskeisinä tavoitteina ovat ne asiat, jotka ovat nousseet esille Luonnonvarakeskuksen ja sen yhteistyökumppaneiden elintarvike- ja luonnontuotealan selvityksissä. Erikoissieniin pohjautuvan uuden tuotantoketjun suurimpina ongelmina ovat olleet olemassa olevien yritysverkostorakenteiden puuttuminen ja raaka-ainetuotannon suunnitelmallisuuden puuttuminen – tuotantoketju on vasta kehittymässä. Pienet tuotantoerät eivät tue vientitoiminnan käynnistämistä.

Tuotantosuunnan tukemiseksi ja rakentamiseksi keskeisiä tutkittavia ja kehitettäviä asioita ovat suurimman markkinapotentiaalin omaavien raaka-aineiden (ainakin pakuri ja lakkakääpä/reishi) viljelyvolyymien kasvattaminen, laatu- ja sertifiointijärjestelmän luominen, perinteisten erikoistuotteiden nimisuojaaminen kohdemarkkinoilla (mm. pakuri, tikkatee) sekä markkinabändin rakentaminen yhdessä jatkojalostusta tekevien yritysten ja Team Finland/Food From Finland – ohjelmien kanssa.

Esitetty kehittämishanke pyrkii löytämään ratkaisuja alan kehittymisen ydinhaasteisiin. Hankkeen tuloksien oletetaan merkittävästi edistävän erikoissienten arvoketjujen kehittymistä. Siten tulokset voivat tarjota uusia yrittäjämäistä metsänomistajuutta edistäviä metsien käyttömahdollisuuksia. Tulokset myös edistävät metsänomistajien ja alan yritysten verkostoitumista, joka parantaa edellytyksiä uuden vientivetoisen elinkeinon synnyttämistä

Suomeen. Yhdistys omaa osaamista hankkeen menestyksekkääseen toteuttamiseen ja on verkostoitunut muiden alalla toimien kehittämisjärjestöjen ja T&K-laitosten kanssa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Luonnonvarakeskus yhtenä hankkeen toteuttajista tulee antamaan asiantuntemuksensa hankkeelle ja toteuttaa hanketta yhteistyössä Pro Pakuri Finland ry:n ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Luonnonvarakeskus tukee Pro Pakuri Finland ry:n esitystä alan kehittämiseksi.

Joensuussa 16.10.2017

Antti Asikainen
Tutkimusprofessori
Pohjoinen vihreä biotalous tutkimusohjelmanpäällikkö

Henri Vanhanen
Tutkija